

минологией и содержат длинные придаточные предложения, но зато они образны и живы. Следует признать, что потенциал, заложенный в работах Д. Н. Соболева, недостаточно исполь-

зован в географии, которая всё ещё ищет внутреннюю суть конструктивно-географического направления, возникшего, как известно, под давлением внешних обстоятельств.

Литература

1. Багров М. В. Землезнавство: підручник для вузів [Текст] / М. В. Багров, В. О. Боков, І. Г. Черваньов ; За ред. П. Г. Шищенко. – Київ : Либідь, 2000. – 462 с.
2. Писарев Д. Н. Профессор Дмитрий Николаевич Соболев и его роль в развитии геоморфологических знаний [Текст] / Д. Н. Писарев // Геополітика і екогеодинаміка регіонів, 2013. – Том 10. – Вип. 1. – С. 181–187.
3. Соболев Д. Н. Земля и жизнь. Ч. 1 : Геологические циклы [Текст] / Д. Н. Соболев. – Киев, 1926. – 60 с.
4. Соболев Д. Н. Земля и жизнь. Ч. 2 : Эволюция и революции в истории органического мира [Текст] / Д. Н. Соболев. – Киев, 1927. – 39 с.
5. Соболев Д. Н. Земля и жизнь. Ч. 3 : О причинах вымирания организмов [Текст] / Д. Н. Соболев.–К., 1928.–75с.

УДК 911.3

К.Ю. Сегіда, к.геогр.н., доцент,
С.О. Заветний, д.філос.н., професор,
Д.М. Кузьменко, студентка,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ЕПІСТЕМОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ

В статті розглядаються теоретико-методологічні та поняттєві основи вивчення демографічної поведінки. Визначено сутність поняття «демографічна поведінка» та окремих її складових. Проаналізовані наукові підходи (соціально-філософський, соціокультурний, нормативний, емпіричний, системний, структурно-функціональний, еволюційний, соціального реалізму, конфліктологічний, феміністичний, мультипарадигмальний, соціальних змін, соціальна теорія постмодерна, соціально-демографічний, економіко-демографічний) до дослідження демографічної ситуації, визначено їх сутність. Визначено роль суспільно-географічного підходу до дослідження демографічної поведінки.

Ключові слова: демографічна поведінка, репродуктивна поведінка, матримоніальна поведінка, міграційна поведінка, вітальна поведінка, методологічні підходи.

К.Ю. Сегіда, С.О. Заветний, Д.М. Кузьменко. ЭПИСТЕМОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ДЕМОГРАФИЧЕСКОГО ПОВЕДЕНИЯ. В статье рассматриваются теоретико-методологические и понятийные основы изучения демографического поведения. Определена сущность понятия «демографическая поведение» и отдельных ее составляющих. Проанализированы научные подходы (социально-философский, социокультурный, нормативный, эмпирический, системный, структурно-функциональный, эволюционный, социального реализма, конфликтологический, феминистический, мультипарадигмальный, социальных изменений, социальная теория постмодерна, социально-демографический, экономико-демографический) исследования демографического поведения, определена сущность каждого из них. Определена роль общественно-географического подхода к исследованию демографического поведения.

Ключевые слова: демографическая поведение, репродуктивное поведение, матримониальное поведение, миграционное поведение, витальное поведение, методологические подходы.

Вступ. Питання демографічного розвитку протягом всієї історії людства перебували у фокусі уваги вчених, мислителів, громадських діячів. Ця ситуація була детермінована тією роллю, яку дані проблеми відігравали в суспільстві. Чисельність населення тієї чи іншої країни, регіону або світу в цілому, процеси, які відбуваються в структурі населення, зумовлюють зовнішній вигляд зазначених політико-територіальних одиниць. Знання про демографічну ситуацію в тій чи іншій історичній епосі та територіальному утворенні дозволяють краще зрозуміти каузальність та консеквентність, причинно-наслідкові зв'язки багатьох явищ та процесів.

Сьогодні проблеми демографічного характеру виходять на перше місце для всієї світової спільноти, адже вони лежать в основі ряду глобальних проблем людства, таких як продоволь-

ча проблема, проблеми перенаселення та нерівномірного розподілу населення, поширення хвороб соціального характеру, раціонального використання мінерально-сировинних ресурсів світу, деградації навколишнього природного середовища та інші. Але якщо, світова спільнота відчуває демографічну проблему як «демографічних вибух», то Україна має діаметрально протилежну проблему, адже знаходиться в стані депопуляції населення. В основі всіх демографічних проблем, які характеристики та тенденції не були б їм притаманні, лежить демографічна поведінка, вивчення та комплексний аналіз якої може дати відповіді на найбільш гострі питання демографічної проблематики, визначити причини, механізми впливу та можливі напрямки зміни подальшого розвитку, доповнити традиційні геодемографічні дослідження соціально-демографічною та психолого-філософською

інформацією.

Дослідження будь якого процесу та явища має базуватися на філософсько-методологічній основі, що включає в себе дослідження знання як такого, його будови, структури, функціонування і розвитку, що і складає епістемологічні основи, визначення яких для дослідження демографічної поведінки і поставлено за мету в даному дослідженні.

Виклад основного матеріалу. Під *демографічною поведінкою* розуміють систему взаємопов'язаних дій, спрямованих на зміну або збереження демографічного стану суб'єкта, яким можуть бути окремі індивіди, сім'ї, малі групи, населення регіону, нації тощо. У широкому розумінні *демографічна поведінка* включає дії, пов'язані з відтворенням населення (репродуктивна та матримоніальна поведінка), його міграцією та соціальною мобільністю (міграційна та соціальна поведінка), а також його відношенням до свого здоров'я (санітарна або вітальна поведінка) [7].

Під *шлюбною (матримоніальною) поведінкою* розуміють поведінку людей у зв'язку з укладенням та припиненням шлюбів. Його демографічно значимими аспектами є вік вступу в перший та наступні шлюби, вік розірвання першого і наступних шлюбів, черговість шлюбу, черговість розлучення, тривалість безшлюбного періоду до вступу в шлюб і між шлюбами. Шлюбна поведінка в демографії розглядається в основному з точки зору його впливу на репродуктивну поведінку, адже більшість народжень відбувається в шлюбі.

Міграційна поведінка пов'язана з переміщенням людей з одного населеного пункту в інший, залежить від впливу зовнішніх стимулів міграції (наприклад, можлива перспектива зміни умов життя) і зовнішніх стимулів до стабілізації (наприклад, сила звички до даного середовища), іноді від впливу наслідувального фактора, тобто сформованих установок в даній групі або територіальній спільності. На міграційну поведінку значний вплив мають особливості особистості окремих мігрантів (інтереси, потреби, прагнення, ціннісні орієнтації).

Санітарна (вітальна) поведінка являє собою сукупність дій відносно свідомого або неусвідомленого руйнування здоров'я і, навпаки, його збереження, однак ця область досліджень поки не отримала розвитку, хоча ці типи поведінки використовуються при вивченні факторів смертності та актуальні для аналізу процесів відтворення населення [21].

У вузькому розумінні до *демографічної поведінки* відноситься його репродуктивна та шлюбна поведінка. Демографічна поведінка є

предметом вивчення ряду наук: демографії, соціології, соціальної психології, права. Соціологія розглядає вплив виробничих відносин і продуктивних сил, культурних традицій, зразків, норм і цінностей, що існують у суспільстві, на зміну демографічної поведінки. Соціальна психологія акцентує свою увагу на впливі групових і міжособистісних факторів на зміну демографічної поведінки. У правових дослідженнях розглядаються юридичні норми, пов'язані з демографічною поведінкою (регламентування розлучень, абортів тощо). Демографія вивчає результати демографічної поведінки у вигляді зміни шлюбності, народжуваності, розлучуваності, смертності в різних вікових групах і на різних територіях. У демографічній літературі поняття демографічної поведінки знайшло своє використання порівняно недавно. Інтерес до нього виник у зв'язку з усвідомленням того факту, що без досліджень демографічної поведінки та свідомості на рівні індивіда і сім'ї важко пояснити і прогнозувати зміну демографічних процесів. Тому набули поширення дослідження демографічної поведінки, які комплексно враховують вплив соціальних, економічних, екологічних та інших факторів. Зокрема, все більший інтерес набувають дослідження впливу шлюбно-сімейних відносин на демографічну поведінку, насамперед – на репродуктивну поведінку. Тож, демографія головним чином вивчає результати демографічної поведінки – динаміку народжуваності, смертності, шлюбності і розлучуваності. А соціологія, на відміну від демографії, вивчає причини даних результатів, намагається пояснити зміну в структурі суспільства з позиції своїх методологічних передумов.

Демографічну поведінку та окремі її складові вивчають на основі ряду наукових підходів. Зокрема, *соціально-філософський підхід* базується на філософських і соціологічних концепціях, закладених ще Т. Мальтусом, М. Вебером, А. Смітом, Д. Рікардо [15], розроблений С. Капицею [12]; має потужний методологічний інструментарій, що дозволяє конструктивно впливати на різні форми соціальної практики, оцінювати ситуацію в змінюваному соціальному просторі суспільства з урахуванням тих глибоких процесів, які стосуються її дії і відтворення. Концепція демографічної політики з позиції даного підходу становить правове та ідеологічне поле, в рамках якого повинні формуватися програмні документи з питань народжуваності і підтримки сім'ї, взаємозв'язку поколінь, здоров'я і тривалості життя, гендерних відносин, міграції та інших напрямів державного регулювання демографічного розвитку [20].

Базу *соціокультурного підходу* заклали різ-

ні версії суб'єктивістських концепцій (від розуміння соціології до різних версій феноменологічної соціології, соціології масової комунікації і т.д.), в основі яких розуміння людини як активної істоти, яка діє та приймає рішення. Суспільство трактується, по-перше, як вторинне по відношенню до людини утворення, створене в процесі його діяльності та комунікацій, по-друге, як формація, яка конструюється і перекоструюється у свідомості людей. Визначальною ідеєю соціокультурного аналізу є постулат про свідому і мотивовану діяльність людей [11].

В рамках *нормативного підходу* (В. Медков) відображається існування стандартів природної народжуваності, з якими порівнюється фактична народжуваність. Одні вчені (Л. Анрі, Є. Коул, Дж. Трасел) виходять з уявлення про максимум природної народжуваності, яка відбувається поза залежності від соціально-економічних умов. Інші (В. Борисов, А. Сипельников) дотримуються мінімумів природної народжуваності, яка має історико-конкретний характер, обумовлений наявністю соціально-економічних та санітарно-гігієнічних умов, що обмежують природну народжуваність [2, 13].

Емпіричний підхід (К. Девіс, Дж. Блейк) за допомогою сконструйованої моделі розкривається роль шлюбної й репродуктивної поведінки та їх компонентів у формуванні статистично-фіксованої величини сумарного коефіцієнта народжуваності [2, 9].

За допомогою *системного підходу* (А. Харчева, М. Мацковський) визначається та аналізується місце сім'ї в соціумі [2], а сама демографічна поведінка розглядається як система [15].

Структурно-функціональний аналіз демографічної поведінки (Т. Парнос [17], Р. Мертон [14]) орієнтується на вивченні тенденцій зміни структури сім'ї та її функцій. Сім'я аналізується з точки зору соціальних потреб суспільства. Особливе значення надається вивченню таких функцій сім'ї як економічна функція та функції передачі статусу, соціалізації, соціального добробуту [6].

Еволюційний підхід (І. Баховен) орієнтується на виявленні спільного, притаманного різним типам сімей у різних культурах. Націлений на пошук суті сім'ї в соціокультурному устрої життя, який забезпечує аналіз специфічних функцій які виконує сім'я в різних епохах, у різних культурах і соціальних системах [5, 16]. Відповідно до зазначеного підходу глибоко і повно розкривається історичний шлях розвитку сім'ї, який розглядається як частина еволюційного процесу світової історії, організація міжстатевих відносин цілком підпорядковувалася

необхідності продовження роду, що, на думку І. Бахофена, і зумовило визначення походження по материнській лінії

Підхід соціального реалізму, запропонований Е. Дюргеймом, який оснований на його теорії соціального реалізму, містить ідею розуміння суспільства як домінуючої соціальної реальності й органічного цілого, де кожний інститут грає певну функціональну роль, при цьому соціальна проблема є небажаною ситуацією, яку можливо й необхідно змінити. Суспільна думка, яка спонукає до шлюбу, в більшій чи меншій народжуваності, визначається як стан колективної душі суспільства, спливаючої на індивідуальну поведінку не неопосередковану, а через ціннісні орієнтації індивідів дієвість соціальних регуляторів визначається не тільки їх примусовим характером, але й бажанням для індивіду [10].

Конфліктологічний підхід (Р. Дарендоф, Н. Смелзер) оснований на постійній боротьбі в межах соціуму на всіх рівнях його організації, завдяки чому і відбувається розвиток. Сім'я – це місце боротьби, адже інтереси кожного члена сім'ї вступають в конфлікт з іншими членами сім'ї чи суспільства [22].

Феміністичний підхід (Е. Черняк, О. Антонов) фокусується на проблемі жіночого нерівноправ'я в сім'ї, ґрунтується на гендерних протиріччях як варіанта класової боротьби [1, 24]. Розглядаються причини традиційної й статевої нерівності як виключно соціальні за своєю структурою, визначається сукупність норм поведінки для чоловіків та жінок, пов'язаних з їх соціальними ролями.

Мультипарадигмальний підхід заснований на синтезі функціональних конфліктологічних, феноменологічних концепцій. Розглядаються проблеми систематизації змінних співвідношеннях теоретичного та емпіричного рівня при розвертанні соціологічного пояснення в рамках соціальних теорій шлюбу й сім'ї [2, 5].

Підхід соціальних змін, основоположником якого був П. Штоміка, сутність якого полягає у розумінні соціальної діяльності як динамічного, безперервно змінюючого процесу, а суспільства – як динамічного соціального поля – «м'якого» поля між індивідуальних взаємовідношень – тобто соціальної дійсності, в якій існує мережа зв'язків, уподобань, залежності, обмінів відносин особистої відданості, з'єднуючих людей один з одним, безперервно піддаючих змін, П. Штоміка використовує поняття «суспільна солідарність» [25].

Соціальна теорія постмодерна (З. Бауман) – ідея відсутності в сучасній дійсності стійких кодексів та правил, яким можна підпорядковувати

ватися в якості стійких життєвих орієнтирів. Сюди відноситься плюралізм традицій (позиція, при якій існує декілька незалежних видів буття, поведінок), ідеології, цінності та норми життя, амбівалентність (подвійність відношень, переживань, коли один об'єкт визиває в людини два протилежні почуття) моралі, зміна «довгострокової» свідомості «короткостроковою», яка виражається в зміні шлюбних і сексуальних партнерів. Виникають нові соціальні групи ризику, які не можуть адаптуватися до умов соціальної динаміки яка ускладнюється [3].

Ідея неоменеджералізму виражається в раціоналізації й оптимізації використання органічних ресурсів соціальної сфери, залучення управлінських технологій із комерційного сектору в соціальний, виміру ефективності державних рішень, формуванню системи керування якістю соціальних послуг [2].

Соціально-демографічний підхід, закладений К. Девісом, включає вивчення народжуваності у взаємозв'язку з соціальними дослідженнями, мотивації, намірами в залежності від умов життя і роботи жінки (вивчення мотивації вступу в шлюб, вивчення причин та факторів які впливають на рішення та розлучення, вивчення думки про кількість дітей). Акцентує увагу на дослідженні зміни в демографічній сфері суспільства в залежності від стану соціальних інститутів шлюбу, сім'ї, економічних і соціальних трансформацій, а також ситуації на ринку праці з півставленням контингенту робочої сили зі статево-віковим складом населення і економічними інститутами суспільства. К. Девіс наполягав на застосуванні статистичних даних, формальних і коректних демографічних показників дозволяє дослідникам отримати адекватні уявлення про процеси, що відбуваються в демографічній сфері суспільства – відтворенні населення [9]. Спеціалізація на відтворювальному процесі, на його думку, є плідною на рівні теоретичних узагальнень в контексті глобальних процесів, але, на жаль, не дає можливості повноцінного пояснення багатьох аспектів демографічного, по суті сімейного, поведінки людей в тому чи іншому суспільстві, в конкретних соціально-економічних умовах.

Тож, зазвичай демографічна поведінка в її вузькому розумінні вивчається з точки зору демографії та соціології, але вчений Б. Урланіс, який є основоположником *економіко-демографічного підходу*, наголошував на необхідність розширення «подвійного союзу» демографії й соціології, та створення «потрійного союзу» демографії, соціології та економіки. Він вважає, що саме зіставлення трьох підходів може привести нас найближче до оптимального вирі-

шення задач соціального планування [23]. Вчений приводить наглядний приклад, розглядання одного й того ж явища з трьох точок зору. З економічної точки зору жінка, яка виховує трьох та більше дітей, повинна сидіти дома, а ніж приймати участь в суспільній діяльності. Це пов'язано с тим, що затрати на працю в яслях за розрахунком на одну дитину «перебільшує одиницю» тому доцільно буде якщо жінка буде тимчасово домогосподаркою «з трьома малими дітьми». При соціологічному підході [4] мова йдеться не про «вигідно-невигідно», а про те в якій мірі влаштовує жінку «відхід з виробництва для виховання дітей, що тягне за собою замикання особистості у вузьких рамках домашнього господарства». Необхідно розглянути третій підхід – демографічний. Даний підхід повинен показувати вплив жіночої праці на рівень народжуваності й пояснити, які демографічні наслідки може мати перехід частини жінок на домогосподарство [8, 23].

Роль суспільно-географічного підходу. Методологічні підходи, що використовуються в суспільній географії, дозволяють розглядати територію у якості територіальної системи, для якої характерна цілісність і наявність взаємозв'язків між основними елементами, типовість соціально-економічних проблем та тенденцій розвитку тощо. Значну роль при дослідженні суспільно-географічних процесів, що відбуваються у регіоні, відіграє аналіз статистичної інформації, яка має чітку адміністративно-територіальну прив'язку, тобто істотну роль при виділенні регіонів відіграє адміністративний підхід, згідно з яким регіон – це певна адміністративно-територіальна одиниця. Географія населення (геодемографія) є один з головних розділів суспільної географії, який використовує достатньо сформований понятійно-концептуальний апарат [15]. Можна вважати, що витoki сучасних суспільно-географічних досліджень демографічної поведінки були закладені ще В. Покшишевським [19], як основоположником географії населення, С. Пирожковим [18], Д. Валентеєм [8] та його колегами як фахівцями в галузі регіональної демографії. Зрозуміло, що демографічні проблеми мають комплексний характер. Має місце їх кореляція з питаннями соціального, економічного, політичного, екологічного, культурного характеру. Міждисциплінарний характер сучасних демографічних проблем визначає комплексний характер шляхів вирішення цих проблем. Оптимальним є вирішення існуючих протиріч в сфері відтворення населення не тільки в світлі регулювання темпів зростання чисельності населення, але також з позицій трансформації існу-

ючого соціально-економічного, культурного та екологічного становища, що комплексно можливо з позиції суспільно-географічного підходу з огляду на наукові доробки споріднених галузей наук.

Висновки. Демографічний аспект відтворення суспільства представляє особливий інтерес для всього комплексу соціальних та природничих наук. В цілому соціальний запит в науці обумовлений реальним станом справ, пов'язаним з процесами депопуляції населення, що актуалізує тенденції переорієнтації соціальних практик в якості пошуку «відповідей» на «виклики» цивілізації. Україні необхідна ефективна демографічна політика як механізм цілеспрямованого впливу на цілком певні соціальні процеси. Така політика має включати цілісну систему загальноприйнятих ідей на рівні владних структур і концептуально об'єднаних засобів, за допомогою яких держава, а також інші громадські інститути, дотримуючись певні принципи, припускають досягнення цілей як для сучасного, так і для наступних етапів розвитку. Дослідження демографічної поведінки відіграють істотну роль у визначенні основних напрямів демографічної політики суспільства, яка має бути науково обґрунтованою та спрямованою на оптимальне поєднання суспільних та особистих потреб у сфері основних демографічних процесів.

Література

1. Антонов А. Демография в эру депопуляции [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.gosbook.ru/node/11180>
2. Антропова Ю. Ю. Государственная региональная семейная политика в современной России (на примере Свердловской области) [Текст] : Автореф. дисс. докт. соц. Наук / Ю. Ю. Антропова. – М., 2010. – 48 с.
3. Бауман З. Социологическая теория постмодерна [Текст] / З. Бауман // Контексты современности–1: актуальные проблемы общества и культуры в западной социологической теории. Хрестоматия. – Казань, 2000.
4. Вишневский А. Г. Демографический кризис в странах СНГ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.demoscope.ru/weekly/2005/0197/tema03.php>
5. Галиева Г. И. Татарская семья в демографическом измерении [Текст]. Дисс. канд. соц. наук / Г. И. Галиева. – Казань : Научно–исследовательский центр семьи и демографии АН Республики Татарстан, 2010. – 214 с.
6. Гаценко Н. М. Структурализм и функционализм в социологии: работы Т. Парсонса и Р. Мертона [Текст] / Н. М. Гаценко. – М. : МГСУ. – 2001. – с. 22.
7. Демографический энциклопедический словарь [Электронный ресурс] / Под ред. Д. И. Валентей. – М. : Советская энциклопедия, 1985. – Режим доступа : <http://geography.su/demogr>
8. Демография: современное состояние и перспективы развития: Учебное пособие [Текст] / Н. В. Зверева, А. Я. Кваша, В. И. Козлов и др.; Под ред. Д. И. Валентей. – М. : Высш. шк., 1997. – 271 с.
9. Дэвис К. Социология демографического поведения [Текст] / К. Дэвис // Социология сегодня: Проблемы и перспективы Американской буржуазной социологии середины XX века [Общ. ред. Г. В. Осипова]. – М., 1965. – С. 343–372.
10. Дюркгейм Э. Социология. Ее предмет, метод, предназначение [Текст] / Э. Дюркгейм. – М., Канон, 1995. – 352 с.
11. Калабаева Ж. А. Место социокультурных факторов в исследованиях демографических процессов [Текст] / Ж. А. Калабаева // Вестн. Челяб. гос. ун–та. Выпуск 17. Философия. Социология. Культурология. – Челябинск : ГОУ ВПО «Челябинский государственный университет, 2010. – № 16. – С. 126–131.
12. Капица С. П. Общая теория роста человечества: как рос и куда идёт мир человека [Электронный ресурс] / С. П. Капица. – Москва, 2009. – Режим доступа : <http://demoscope.ru/weekly/knigi/kapica/kapica.html>
13. Медков В. М. Введение в демографию: учебник для вузов [Текст] / В. М. Медков. – СПб. : Академический проект. – М. : Фонд «Мир», 2006. – 429 с.
14. Мертон Р. Социальная теория и социальная структура. Социальная структура и аномия [Текст] / Р. Мертон // Социологические исследования. – 1992. – №2–4.
15. Немець Л. М. Навчально–методичний комплекс з курсу: «Основи соціальної географії» [Текст] / Л. М. Немець, Ю. Ю. Заволока, К. Ю. Сегіда. – Харків, 2012. – 92 с.
16. Орлова Н. Семья как объект социально–философского исследования. Эволюция семейных отношений на рубеже XX–XXI столетий [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://scorcher.ru/art/love/intercourse4.php>
17. Парсонс Т. Система современных обществ [Текст] / Т. Парсонс. – М. : Аспект–Пресс, 1997. – 270 с.
18. Пирожков С. И. Демографические процессы и возрастная структура населения [Текст] / С. И. Пирожков. – М. : ГОССТАТИЗДАТ ЦСУ СССР, 1976. – 136 с.
19. Покшишевский В. В. Население и география. Теоретические очерки [Текст] / В. В. Покшишевский. – М. : Мысль, 1978. – 315 с.
20. Полежаев Д. М. Социально–философский анализ современной демографической ситуации в России [Текст] / Д. М. Полежаев // Сборник научных статей по материалам заочной научно–практической конференции «Человек как главное национальное богатство страны». – Санкт–Петербург, 2006. – С. 110–116.

21. Социология: Энциклопедия [Электронный ресурс] / Сост. А. А. Грицанов, В. Л. Абушенко, Г. М. Евелькин, Г. Н. Соколова, О. В. Терещенко. – 2003. – Режим доступа : <http://voluntary.ru/dictionary/568/word/demograficheskoe-povedenie>
22. Теория конфликта Ральфа Дарендорфа, 2006 – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.vipstudent.ru/index.php?q=lib&r=19&id=1190877978&p=0>
23. Урланис Б. Ц. История одного поколения (социально-демографический очерк) [Текст] / Б. Ц. Урланис. – М.: Мысль, 1968. – 268 с.
24. Черняк Е. М. Социология семьи: Учебное пособие. 2-е изд., перераб. и доп. [Текст] / Е. М. Черняк. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2003. – 238 с.
25. Штомика П. Социология социальных изменений [Текст] / Пер с англ. под ред. В. А. Ядова. – М.: Аспект Пресс, 1996.

UDC 332.77.24

*V.V. Tyshkovets, PhD (Agroamelioration), Docent,
**V.N. Opara, PhD (Geodesy and Cartography), Professor,
*V.V. Dokuchaev Kharkiv National Agrarian University,
**V.N. Karazin Kharkiv National University

MODERN MAPPING TECHNOLOGIES OF CADASTRAL WORKS SOFTWARE

The content of modern mapping technologies of cadastral works software has been shown. The characteristic of general problems of modern mapping technologies in different countries and cadastral systems has been presented and explained communication with many different land information systems of different profiles which connected with depending on space data. The main principles, methods and directions of modern mapping technologies of cadastral works software development all over the world have been analysed.

Keywords: modern mapping technologies, cadastral works, mapping software.

В.В. Тишковець, В.М. Опара. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ КАРТОГРАФІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДАСТРОВИХ РОБІТ. В роботі представлені сучасні технології картографічного забезпечення кадастрових робіт. Надана характеристика загальних проблем сучасних картографічних технологій різних країн та кадастрових систем та розкрито взаємозв'язок з багатьма земельно-інформаційними системами різних профілів, які пов'язані з відповідними просторовими даними. Проаналізовані головні принципи, методи та напрями розвитку сучасних технологій картографічного забезпечення кадастрових робіт у всьому світі.

Ключові слова: сучасні картографічні технології, кадастрові роботи, картографічне забезпечення.

В.В. Тишковец, В.Н. Опара. СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАРТОГРАФИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАДАСТРОВЫХ РАБОТ. В работе представлены современные технологии картографического обеспечения кадастровых работ. Представлена характеристика общих проблем современных картографических технологий разных стран и кадастровых систем и раскрыта взаимосвязь с многими земельно-информационными системами разных профилей, которые связаны с соответствующими пространственными данными. Проанализированы главные принципы, методы и направления развития современных технологий картографического обеспечения кадастровых работ во всем мире.

Ключевые слова: современные картографические технологии, кадастровые работы, картографическое обеспечение.

Definition of the problem. Mapping technologies could be meant as a using cadastral data in the GIS environment. In order to fulfil the requirement of parcel-based information, the cadastral data set managed using technologies should be concerned on the legal decisions and transactions, legal delineation of boundary, and legally defined rights, responsibilities and restrictions. The relation between spatial data and descriptive data in cadastre, the link between those data is arranged through parcel identifier. The identifier takes a role as reference for indexing and identifying the parcel in the map and their administrative records in database. Every parcel is defined by a unique parcel identifier. The design of parcel identifier is different among countries depends on their previous or existing cadastral system, time and cost effectiveness and cultural reason. The changes of a parcel boundary have consequences for updating the map and the parcel identifier. In many European countries it is

compulsory to include the parcel identifier in any deed relating to the property transaction.

Basic prerequisites. The roles of cadastral data for the modern mapping technologies development are not a new concept. Toms[1] stated that cadastral data can be fitted into the context of modern mapping technologies by two general types of land-related data. First is the “environmental data” that describes natural phenomena such as vegetation, slope, water body, land cover and so forth. Secondly is “parcel-based data” that consist of any information about parcel as a smallest registered unit of land. According to Williamson[2] the core of modern mapping technologies is parcel-based information. He described the Digital Cadastral Mapping Data Bases which was introduced in 1990's as a spatial reference for the modern mapping technologies in Australia and New Zealand. It was adopted in some states using different terms such as Geographical Data in New South Wales. They have a common objective to